

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Сучасні трансформації у сфері освіти зумовлені поступовим виходом України у європейський і світовий простір, теперішнім станом її міжнародних зв'язків, а також новими політичними, соціально-економічними й культурними реаліями. Статус іноземної мови сьогодні, як ніколи раніше, має тенденцію до постійного зростання. Серед світової спільноти іноземна мова все ширше набуває ролі засобу міжкультурного спілкування. Це, безперечно, зумовлює визначення основних стратегічних напрямків удосконалення змісту, цілей, методів, прийомів та засобів викладання іноземної мови.

На сьогодні в лінгводидактиці найновішим вважається підхід, заснований на завданнях, який активно почали впроваджувати щодо навчання іноземних мов приблизно з 2001 року. Учитель створює певну ситуацію, максимально наближену до автентичної, з якою може зіткнутися студент, і пропонує йому конкретні завдання. Наприклад, якщо студент приїжджає на навчання до іншої країни, йому необхідно знайти житло, дізнатися інформацію про університет, систему роботи деканату тощо. Альтернативні методи передбачають: фокусування на учневі, створення відчуття безпеки на заняттях, урахування стилю навчання та інтересів здобувача, використання знань з галузі психології, зокрема практики mindfulness з метою зменшення стресу й підвищення ефективності навчання.

Основи теоретичних знань сучасної методики навчання іноземних мов складаються з таких компонентів: загальні теоретичні відомості основних методичних понять; питання організації навчання іншомовної фонетики, лексики, граматики та видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма); методичні поняття, особливості мовного матеріалу, етапи та методи навчання; проблема контролю в навчанні іноземних мов, функції та об'єкти контролю і критерії оцінки рівня володіння мовленнєвою діяльністю.

Підходи до навчання іноземних мов

Успіх навчання іноземної мови значною мірою залежить від обраного підходу. У сучасній методичній літературі виділяють такі основні підходи.

Біхевіористський підхід визначає оволодіння іноземною мовою як сформованість респонсивних реакцій на іншомовні стимули. **Інтуїтивно-свідомий підхід** передбачає оволодіння іноземною мовою у моделях в інтенсивному режимі з наступним усвідомленням їх значення. **Свідомий пізнавальний підхід** спрямовує діяльність студента на засвоєння правил використання лексико-граматичних моделей, на основі яких здійснюється свідоме конструювання висловлювань.

Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає органічне поєднання свідомих та підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Цей підхід визначився в результаті методичного осмислення наукових досягнень у галузі лінгвістики (теорія комунікативної лінгвістики) і психології (теорія діяльності). Прийнятий у

сучасній методиці комунікативно-діяльнісний підхід зумовлює добір цілей, принципів, змісту, методів, прийомів та засобів навчання.

Цілі навчання іноземної мови

У сучасній методиці навчання іноземних мов висуваються наступні цілі: практична, виховна, освітня і розвиваюча.

Практична мета передбачає оволодіння усіма мовними засобами для здійснення іншомовного міжособистісного спілкування в основних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Студенти мають уміти самостійно відбирати саме ті мовні і мовленнєві засоби, що є оптимальними для реалізації комунікативного наміру.

Освітня мета передбачає збагачення духовного світу особистості, отримання та розширення знань про культуру країни, мова якої вивчається, а саме про історію, літературу, живопис, музику, звичаї, традиції тощо.

Виховна мета полягає в тому, щоб засобами іноземної мови виховувати особистість високого морального гатунку, сформувати позитивні риси характеру.

Розвиваюча мета реалізується у двох напрямках: розвиток індивідуально-психологічних характеристик особистості студента, зокрема фонетичного та інтонаційного слуху, гнучкості артикуляційного апарату, мовної здогадки; а також розвиток спеціальних навчальних умінь — уміння працювати самостійно з різноманітними засобами навчання, уміння логічного викладу думок та загальнокультурні уміння спілкуватися з іншими людьми.

Цілі навчання тісно пов'язані зі змістом навчання. Зміст навчання іноземних мов має забезпечувати досягнення цих цілей, а його структуру складають: сфери спілкування, теми, ситуації; мовний та мовленнєвий навчальний матеріал; знання, навички й вміння мовлення. Під комунікативно-мовленнєвою ситуацією розуміють динамічну систему взаємодіючих конкретних факторів об'єктивного і суб'єктивного плану, які залучають людину до мовленнєвого спілкування.

Принципи навчання іноземної мови

Визначення принципів навчання має велике значення для правильної організації навчального процесу. У методиці виділяють спеціальні методичні принципи, притаманні тільки навчанню іноземної мови.

Принцип комунікативності є провідним принципом згідно з головною метою навчання іноземної мови і передбачає побудову процесу навчання як моделі процесу реальної комунікації. **Принцип домінуючої ролі вправ** зумовлений тим, що навчання іноземної мови передбачає формування мовленнєвих навичок і вмінь, в основі яких лежать певні мовленнєво-розумові операції. **Принцип взаємопов'язаного навчання** видів мовленнєвої діяльності забезпечує розвиток навичок і вмінь мовлення в комплексі: лексичні та граматичні навички формуються й удосконалюються в процесі говоріння, письма, слухання та читання. **Принцип урахування рідної мови** дозволяє спрогнозувати труднощі у навчанні вимовної, лексичної і граматичної сторін іншомовного мовлення. **Принцип апроксимації** полягає в тому, що при оцінці мовленнєвої діяльності учнів ігноруються незначні помилки, які не порушують комунікативний аспект мовлення.

Інноваційні методи навчання

Одним з найважливіших факторів розвитку освіти є впровадження сучасних технологій при викладанні іноземної мови. Серед інноваційних методів навчання виділяють: гейміфікацію (Gamification), перевернутий клас (Flipped Classroom), навчання на основі проектів (Project-based Learning), інтеграцію технологій

(Technology Integration), культурне занурення (Cultural Immersion), взаємне навчання (Peer Teaching) та адаптивне навчання (Adaptive Learning).

Останнім часом широкого розповсюдження в педагогічній практиці набули **інтерактивні технології навчання**, сутність яких у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Однією з таких технологій є **проектна робота**, яка передбачає створення проекту одним, двома чи групою студентів. Робота над проектом дозволяє задіяти в процесі навчання не тільки інтелект, досвід і свідомість людини, а також її почуття, емоції, волюві якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал і підвищенню ефективності засвоєння. Проектна діяльність сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку. Метод проектів сприяє не лише розкриттю можливостей і здібностей студента, а й усвідомленню та оцінці особистісних ресурсів.

Загальна стратегія навчання іноземних мов визначається потребами сучасного суспільства та рівнем розвитку лінгвістичних, психолого-педагогічних і суміжних наук. Цією стратегією є **комунікативний компетентно-орієнтований підхід**, який зумовлює практичну мету навчання іноземних мов: оволодіння іншомовним міжкультурним спілкуванням шляхом формування та розвитку міжкультурної компетенції. Одним із принципів цього підходу є принцип інтерактивності, до якого належить проектна технологія. Застосування методу проектів створює умови, сприятливі для позитивних змін у знаннях та навичках, а головною його метою є формування таких ключових компетенцій як «уміння вчитися», загальнокультурної та соціальної.

Головними аспектами впровадження сучасних технологій в освіту є: технологізація всіх видів навчання; упровадження комп'ютерних і мережевих технологій; широке застосування нових інформаційно-освітніх технологій. Необхідною умовою цього процесу є реформування системи освіти, яке передбачає створення предметно-орієнтованих навчально-інформаційних середовищ з використанням мультимедіа та електронних підручників, освоєння засобів масової комунікації для обміну інформацією, а також ознайомлення з правилами «навігації» в інформаційному просторі. Комп'ютерна програма дозволяє здійснювати навчання та контроль засвоєння іноземної мови в різних режимах самостійного пошуку і на різних рівнях складності.

Отже, засоби навчання іноземної мови мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації діяльності студентів із оволодіння іншомовною діяльністю. Навчання з використанням сучасних інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту, оскільки інтегрує процеси, які неможливо об'єднати в межах традиційного навчання: працевлаштування, планування кар'єри та безперервну освіту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чередніченко Г. А., Коваль С. В. "Цифровізація вищої освіти: сучасні тренди та виклики у викладанні іноземних мов" (2021).
2. Bergmann, J., & Sams, A. "The Flipped Learning Guide to Student Engagement" (2020).
3. Пометун О. І. "Енциклопедія інтерактивного навчання" (2020). Deterding, S. "The Gameful World: Approaches, Issues, Applications" (MIT Press).
4. Биков В. Ю. "Проектна діяльність у цифровому освітньому середовищі" (2022).
5. UNESCO (2021): "Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities".
6. Карамушка Л. М. "Психологія освітнього менеджменту та навчання" (2021).